

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดหลักสูตรการศึกษาของไทยที่ผ่านมาเน้นด้านเนื้อหาของวิชาความรู้เป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนก็ยึดครูเป็นศูนย์กลาง โดยถือว่าครูเป็นผู้รอบรู้วิชาการต่าง ๆ เป็นอย่างดี ครูจึงเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้นั้น ๆ ให้แก่ผู้เรียนเพียงฝ่ายเดียว ผู้เรียนมีหน้าที่รับความรู้จากครูให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถรับได้ การจัดการศึกษาในลักษณะนี้ไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม อีกประการหนึ่งความรู้และวิทยาการต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่งตายตัว และสามารถขยายขอบเขตกว้างออกไปไม่สิ้นสุด การเน้นทางด้านเนื้อหาให้แก่ผู้เรียนดังกล่าว ทำให้ไม่สามารถก้าวทันวิทยาการสมัยใหม่ได้ เพราะผู้เรียนอยู่ในระบบโรงเรียนด้วยเวลาอันจำกัด เมื่อสิ้นสุดสภาพการเป็นนักเรียนแล้ว เนื้อหาความรู้ที่นักเรียนได้รับไปย่อมล้าสมัย

ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแนวทางเสียใหม่ โดยเน้นวิธีการที่จะได้มาซึ่งความรู้ของผู้เรียนมากกว่าตัวเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนได้รับ, นักการศึกษาต่างพยายามที่จะนำหลักการ วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ มาใช้แทนการสอนแบบบรรยายของครู การจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนมาเป็นยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพราะจุดมุ่งหมายของการศึกษานั้น จัดขึ้นเพื่อผู้เรียน มิใช่เพื่อผู้สอน ผู้เรียนย่อมเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา และเพื่อเป็นการก้าวให้ทันกับวิทยาการต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าที่จะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ แม้เมื่อจบการศึกษาในระบบโรงเรียนแล้ว ผู้เรียนก็สามารถที่จะแสวงหาความรู้ต่อไปได้ ในเรื่องนี้ สิปพนนท์ เกตุทัต (2524: 12) ได้เห็นความสำคัญอย่างมาก จนถึงกับให้คำนิยามของการศึกษาว่า "การศึกษาคือ การที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง" นอกจากนี้ สายหยุด จำปาทอง (2526: 46-47) ได้สนับสนุนความคิดในเรื่องการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนี้

† การที่ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น ย่อมทำให้เข้าใจบทเรียนอย่างแจ่มแจ้ง และยากที่จะลืมบทเรียนนั้น เพราะได้ศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเองทีละเรื่อง ทีละ

ขั้นตอน เมื่อศึกษาด้วยตนเองอยู่เสมอ ๆ ก็จะได้เห็นคุณค่าของการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจนเป็นนิสัย ทั้งยังทำให้มีความคิดกว้างขวาง เชื่อมโยงสิ่งที่ได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อการแก้ปัญหาได้ดียิ่งขึ้น การสอนให้นักเรียนรู้จักคิดและแสวงหาความรู้ให้กว้างขวาง เป็นวิธีสอนที่พัฒนาคน เพราะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาสมอง สติปัญญา อารมณ์และจิตใจ อันเป็นเป้าหมายของการศึกษา เป็นการให้การศึกษาก่อนการศึกษาลดข้อผิดพลาดของตนเอง

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (กรมวิชาการ 2520: 1)

ได้ระบุการศึกษาค้นคว้าไว้ในหลักการของหลักสูตรว่า

"ข้อ 4. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้ และทักษะจากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการต่าง ๆ ได้"

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2523: 3) กล่าวว่า "ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการศึกษาและแสวงหาความรู้ในสรรพวิทยาการสาขาต่าง ๆ" คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จำเป็นต้องอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือ การที่ผู้เรียนจะสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยดี ต้องมีทักษะทางภาษาดี จึงจะสามารถรับความรู้ต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

นอกจากนั้นหลักสูตรวิชาภาษาไทย ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนวิชาภาษาไทย ไว้ดังนี้

จุดประสงค์วิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ข้อ 4. ให้มีความใคร่รู้ใคร่เรียน พอใจที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากการอ่านและการฟัง (กรมวิชาการ 2520: 9)

จุดประสงค์วิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ข้อ 8. เพื่อให้มีความใคร่รู้ใคร่เรียน สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ในโรงเรียนและต่อ ๆ ไป ทั้งในด้านอาชีพและเพื่อประโยชน์สุขในด้านอื่น ๆ (กรมวิชาการ 2525: 15)

สำหรับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้กำหนดเนื้อหาวิชาเลือกในกลุ่มภาษา ภาษาไทย คือ วิชา ท 081 การศึกษาค้นคว้าเบื้องต้น เพื่อให้แก่นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนรู้ มีนิสัยใฝ่หาความรู้ อันเป็นจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 อีกด้วย

หลักเกณฑ์การจัดคาบเวลาเรียนของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายได้กำหนดให้โรงเรียนจัดเวลาเรียนสัปดาห์ละ 35 - 40 คาบ โดยเสนอให้จัดกิจกรรมแนะแนว สอนซ่อมเสริม หรือเรียนซ้ำวิชาที่ไม่ผ่านน้อยกว่า 3 คาบ จะรวมเป็น 31 - 38 คาบ ส่วนที่เหลืออีก 9 คาบ หรือ 2 คาบ ให้เป็นเวลาสำหรับนักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

* จะเห็นได้ว่าความคิดที่จะให้เวลาและโอกาสแก่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระ เป็นสิ่งที่ได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าเป็นอย่างมาก แต่การที่จะให้ผู้เรียนบรรลุถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าว ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูเป็นสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่ง และเห็นว่าทักษะนี้สมควรจะได้รับการปลูกฝังส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงต่อไป และเป็นการเสริมสร้างให้เยาวชนของชาติ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในอนาคต ถึงแม้ว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นจะมีได้กำหนดเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้า เช่นเดียวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่จุดมุ่งหมายและหลักการของหลักสูตรก็ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน จึงจำเป็นต้องมีที่ยกครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะครูภาษาไทย ควรจะได้ส่งเสริมทักษะด้านนี้ให้แก่ นักเรียน ผู้วิจัยจึงเกิดความคิดว่าน่าจะได้สำรวจการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ว่ามีการส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากน้อยเพียงใด และจัดในลักษณะใดบ้าง ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้มีการฝึกการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทย ในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
2. การให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจวิธีศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
3. การเสนอแหล่งวิทยาการ

4. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
6. การร่วมมือกับวิทยากรในโรงเรียนและในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูที่สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดโรงเรียนกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 5 เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบแบบสอบถามตามความรู้สึกที่แท้จริงของตน ฉะนั้น ความคิดเห็นที่ได้จึงถือว่าเป็นความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เชื่อถือได้

2. แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนได้ทดลองใช้ สามารถใช้วัดความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ครู ครูภาษาไทย หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนวิชาภาษาไทยให้แก่ นักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

บทบาท หมายถึง อำนาจ หน้าที่ และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการงานโดยตรง และการงานพิเศษที่ควรจะต้องกระทำของครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การส่งเสริม หมายถึง การกระตุ้น ชักจูง เปิดโอกาส หรือแนะแนวทาง

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง หมายถึง การสืบสาว หรือเสาะหาข้อมูล หรือความรู้ ได้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสรรพสิ่งต่าง ๆ อันจะช่วยให้ผู้ศึกษาค้นคว้าเกิดความ

กระจำัง เกิดความงอกงามทางสติปัญญา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. กระตุ้นให้ครูและนักเรียน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
2. ส่งเสริมให้ครูได้มีแนวทางในการจัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งจะ เป็นผลให้การ เรียนการสอนวิชาภาษาไทย น่าสนใจ และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนหาทางส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าในด้าน แหล่งวิทยาการ
4. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย